

P.Z. br. 584 / 1

HRVATSKI SABOR
KLUB ZASTUPNIKA HDZ-a

Klasa: 022-03/13-01/337

Urbroj: 6532-1-14-01

Zagreb, 10. srpnja 2014.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA
gospodinu Josipu Leki

Predmet: Amandmani na Konačni prijedlog Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola, drugo čitanje, P.Z. br. 584

Na temelju članka 196. Poslovnika Hrvatskoga sabora („Narodne novine“, br. 81/13) na Konačni prijedlog Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola, drugo čitanje, P.Z. br. 584, podnosimo sljedeće amandmane

AMANDMAN I

U nazivu zakona i u članku 1. brišu se riječi „istog spola“.

Obrazloženje

Predložena restrikcija i dodjela prava isključivo osobama istoga spola je **neustavna**, protivna je načelu ravnopravnosti spolova (članak 3. Ustava) jer segregacija (ograničenje sloboda i prava) koju uvodi nije svrhovita (da bi se zaštitila sloboda i prava drugih ljudi te pravni poredak, javni moral i zdravlje, čl. 16. st. 1. Ustava), niti je razmjerna naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju (čl. st. 2. Ustava).

Sintagma „istog spola“ pojavljuje se samo u nazivu zakona i u njegovu članku 1., a nije provedena dosljedno, pa je formalno riječ o **dva različita instituta** koji se zakonom uređuju: „životno partnerstvo osoba istog spola“ (naziv zakona i članak 1.) i „životno partnerstvo“ (koje se nakon toga pojavljuje: 304 puta pridjev životni, a 351 put imenica partner ili partnerstvo).

Svođenje životnoga partnerstva istoga spola na zajednicu obiteljskoga života dviju za to registriranih osoba istoga spola **suprotno je načelu rodne neutralnosti izraza** iz članka 5. koji predviđa da svi izrazi u Zakonu „obuhvaćaju na jednak način muški i ženski rod“.

U članku 10. stavku 1. izrijeком onemogućava se svim osobama istoga spola jer se isključuju krvni srodnici u ravnoj lozi (svi predci i potomci), a u pobočnoj do četvrtoga stupnja (znači tko je komu: brat, sestra, polubrat, polusestra, nećak, nećakinja, prvi rođaci: bratić, bratična, sestrić, sestrična).

Predlagatelj, dakle, nije prihvatio primjedbe zastupnika iz Rasprave o prvom čitanju, nego je zakon u naslovu definirao (ograničio) na osobe istoga spola. Međutim, osobe istoga spola su i otac i sin, odnosno majka i kći, snaha i nevjesta, i dva brata, i dvije sestre, i djed i unuk, i bratići, i

sestrične i sva ostala rodbina u izravnoj ili pobočnoj lozi do četvrtoga stupnja, ali svima njima se onemogućuje zasnivanje životnoga partnerstva.

AMANDMAN II

U članku 2. briše se riječ „obiteljskog“.

Obrazloženje

Pridjev „obiteljski“ znači da pripada obitelji. Etimološki, smisljeno i sadržajno, imenica obitelj dolazi od glagola obitavati, a on znači živjeti na nekom mjestu, stanovati, prebivati, boraviti. No, Konačni prijedlog zakona ne određuje da članovi životnoga partnerstva trebaju sporazumno odrediti mjesto stanovanja i obiteljsku kuću ili stan u kojem će stanovati (kao što to bračne druge obvezuje Obiteljski zakon), niti da moraju imati zajedničko prebivalište, obiteljski dom, zajedničko kućanstvo, niti moraju stanovati zajedno, prebivati skupa, boraviti na istoj adresi, primjerice najmanje 183 dana godišnje, kako je to analogno riješeno u članku 38. stavku 4. Općega poreznoga zakona („Narodne novine, br. 147/08, 18/11, 78/12, 136/12 i 73/13): „Uobičajenim boravištem u smislu ovoga Zakona smatra se stalan ili vremenski povezan boravak u trajanju od najmanje 183 dana u jednoj ili u dvije kalendarske godine.“ Stoga životno partnerstvo, ovako kako je stipulirano, ne može konstituirati zajednicu obiteljskoga života. Da bi se stekla prava, moraju se propisati obveze. Ako zakonodavac ne želi naložiti da životni partneri moraju imati isto prebivalište ili boravište, obiteljsku kuću, stan ili dom, niti da moraju stanovati zajedno, tj. ako ni pravno ni stvarno ne moraju obitavati zajedno, onda se ni njihovu zajednicu ne može nazivati obiteljskom.

Osim toga, obiteljski se odnosi, pa i zajednica obiteljskoga života, uređuju Obiteljskim, a ne ovim zakonom. Predlagatelj je toga svjestan jer u Konačnom prijedlogu čak 12 puta upućuje na poseban zakon „koji uređuje obiteljske odnose“.

Nadalje, ni brak u članku 61. stavku 2. Ustava, ni u članku 5. Obiteljskoga zakona iz 2003. ni u članku 12. Obiteljskoga zakona iz 2014. nije definiran kao „zajednica obiteljskoga života“ nego samo kao „životna zajednica“, pa nema analogije ni opravdanja prema kojoj brak ne bi sam po sebi bio zajednica obiteljskoga života, a životno partnerstvo – bi to bilo.

Naposljetku, na str. 39 Konačnoga prijedloga predlagatelj ističe: „Nije prihvaćen prijedlog Odbora za obitelj, mlade i sport te zastupnika Ante Babića, Željka Reinera i Ante Sanadera da se umjesto „zajednica obiteljskog života koristi izričaj „zajednica života“. Pravo na obiteljski život zajamčeno je Ustavom Republike Hrvatske, Europskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda te potvrđen odlukama Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda Republike Hrvatske.“ Točno je da pravo na obiteljski život ima onaj tko ga kao takvoga zasnjuje. Životno partnerstvo ne predviđa zajedničko kućanstvo, skupno stanovanje životnih partnera, njihov obiteljski dom, ni sporazumno određivanje prebivališta ili boravišta, ni međusobnu vjernost i održavanje skladnih i obiteljskih odnosa pa mu se stoga ne može pridijevati da je to zajednica obiteljskoga života.

AMANDMAN III

Članci 3. i 4. brišu se.

Obrazloženje

Neformalno životno partnerstvo ugrožava vladavinu prava, posebno pravnu sigurnost, i suprotno je svrsi zakona da se životni partneri registriraju i iz toga crpe određena prava.

Nemoguće je utvrditi što čini tu zajednicu ako je ona neformalna (neuoblična, neslužbena, nepriznata, neregistrirana, nestandardna), a nije propisano da je boravišna, prebivališna, domska (domicilna, rezidencijalna), ni da je ekonomska, ni da je emotivna (neformalni životni partneri se ne moraju voljeti, ni biti emotivno povezani, ni biti vjerni) i nije isključiva (sukladno ovom zakonu se smije biti u više neformalnih životnih partnerstava istodobno).

Neformalno životno partnerstvo prema čl. 4. st. 3. ne će se primjenjivati u području osobnih prava, odnosa vezanih uz djecu i imovinskih odnosa na osobe koje su već u životnom partnerstvu ili braku s trećom osobom, ali prema čl. 4. st. 2. hoće na području nasljeđivanja, poreznoga sustava, mirovinskoga osiguranja, sustava socijalne skrbi, obveznoga zdravstvenoga osiguranja i zdravstvene zaštite, prava i obveza iz radnih odnosa, pristupa javnim i tržišnim uslugama te javnopravnoga položaja, bez obzira je li osoba već u životnom partnerstvu ili u braku s trećom osobom!

Neformalno životno partnerstvo nema nikakav uzor nigdje u svijetu. Ako se odnos želi urediti, onda životne partnere treba potaknuti da se registriraju, a ne da ostanu neregistrirani.

AMANDMAN IV

Ako Amandman III, ne bude prihvaćen, u članku 3. stavku 1. briše se riječ „obiteljskog“.

Obrazloženje

Pridjev „obiteljski“ znači da pripada obitelji. Etimološki, smisljeno i sadržajno, imenica obitelj dolazi od glagola obitavati, a on znači živjeti na nekom mjestu, stanovati, prebivati, boraviti. No, Konačni prijedlog zakona ne određuje da članovi neformalnoga životnoga partnerstva trebaju sporazumno odrediti mjesto stanovanja i obiteljsku kuću ili stan u kojem će stanovati (kao što to bračne drugove obvezuje Obiteljski zakon), niti da moraju imati zajedničko prebivalište, obiteljski dom, zajedničko kućanstvo, ni da stanuju zajedno, prebivaju skupa, borave na istoj adresi, primjerice najmanje 183 dana godišnje, kako je to analogno riješeno u članku 38. stavku 4. Općega poreznoga zakona („Narodne novine, br. 147/08, 18/11, 78/12, 136/12 i 73/13): „Uobičajenim boravištem u smislu ovoga Zakona smatra se stalan ili vremenski povezan boravak u trajanju od najmanje 183 dana u jednoj ili u dvije kalendarske godine.“ Stoga neformalno životno partnerstvo, ovako kako je stipulirano, ne može konstituirati zajednicu obiteljskoga života. Dapače, ni predlagatelj to nije bio predložio u Prvom čitanju, a u Konačnom prijedlogu nije naveo zašto je u definiciju neformalnoga životnoga partnerstva dodao da je to zajednica obiteljskoga života, kad je, kako je sam naziva, ona neformalna. Kako neformalna zajednica može biti zajednica obiteljskoga života ako se ne određuje po čemu

Da bi se stekla prava, moraju se propisati obveze. Ako zakonodavac ne želi naložiti da neformalni životni partneri moraju imati isto prebivalište ili boravište, obiteljsku kuću, stan ili dom, tj. ako ne moraju obitavati zajedno, onda ne mogu imati ni pravo svoju neformalnu zajednicu zvati obiteljskom.

Povrh svega, obiteljski odnosi, pa i zajednica obiteljskoga života, uređuju se Obiteljskim, a ne ovim zakonom. Predlagatelj je toga svjestan jer u Konačnom prijedlogu čak 12 puta upućuje na poseban zakon „koji uređuje obiteljske odnose“.

Konačno, ni brak u članku 61. stavku 2. Ustava, ni u članku 5. Obiteljskoga zakona iz 2003. ni u članku 12. Obiteljskoga zakona iz 2014. nije definiran kao „zajednica obiteljskoga života“

nego samo kao „životna zajednica“, pa nema analogije ni opravdanja prema kojoj brak ne bi sam po sebi bio zajednica obiteljskoga života, a životno partnerstvo – bi to bilo.

Točno je da pravo na obiteljski život ima onaj tko ga kao takvoga zasnjuje. Životno partnerstvo ne predviđa zajedničko kućanstvo, skupno stanovanje životnih partnera, njihov obiteljski dom, ni sporazumno određivanje prebivališta ili boravišta, ni međusobnu vjernost i održavanje skladnih i obiteljskih odnosa pa mu se stoga ne može pridijevati da je to zajednica obiteljskoga života.

AMANDMAN V

Ako Amandman III, ne bude prihvaćen, u članku 3. stavku 1. izričaj: „i udovoljava pretpostavkama propisanim za valjanost životnog partnerstva“, zamjenjuje se riječima: „i od početka je udovoljavala pretpostavkama propisanim za valjanost životnog partnerstva“.

Objasnenje

Određenje uvjeta za utvrđenje postojanja neformalnoga životnoga partnerstva u prezentu znači da sud treba ocjenjivati postojanje pretpostavki za valjanost životnoga partnerstva u času donošenja odluke, a ne ex tunc, kad je ono i zasnovano. Praktična je razlika da se životno partnerstvo ne može sklopiti s maloljetnikom (v. članak 8.), ali se u postupku utvrđenja neformalnoga životnoga partnerstva može utvrditi da je jedan od partnera u njega „zakonito“ kooptiran s 15 godina, pa se s protekom tri godine, kad taj partner navrši 18 godina, to može naknadno legalizirati, pozakoniti. Dopunom „od početka“ i promjenom glagolskoga vremena u prošlo („je udovoljava“) sprječava se zasnivanje neformalnoga životnoga partnerstva prije punoljetnosti oba partnera.

AMANDMAN VI

Podredno, ako Amandman III, ne bude prihvaćen, u članku 3. stavku 1. brišu se riječi: „odnosa vezanih uz djecu“.

Objasnenje

Djeca nisu predmet uređenja ovoga zakona (v. čl. 1. Konačnoga prijedloga), ona nisu stvar, nisu i ne mogu biti predmet vlasništva ni posjeda, nisu imovina, nisu u pravnom prometu da bi se na njima stjecala osobna ili imovinska prava. Država ničim nije uvjetovala neformalno životno partnerstvo, pa ono stoga ničim ne jamči djeci obiteljski dom, zaštitu prava na stanovanje, pravo na njegu, skrb, odgoj, uzdržavanje, jake emotivne veze vezane uz prostor i njegove stanovnike, tj. okruženje potrebno za uvjete kojima se promiče ostvarivanje prava na dostojan život te djetetova prava i dobrobit.

Postoji poseban zakon čiji su predmet uređenja „mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, posvojenje, skrbništvo, uzdržavanje, obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija te postupci u vezi s obiteljskim odnosima i skrbništvom“, i on se zove Obiteljski zakon. Materiju toga zakona, a to jesu odnosi vezani uz djecu, ne može se uređivati ovim zakonom.

Uređivanje odnosa vezanih uz djecu ovim zakonom suprotno je članku 62. Ustava („Država štiti materinstvo, djecu i mladež te stvara socijalne, kulturne, odgojne, materijalne i druge uvjete kojima se promiče ostvarivanje prava na dostojan život.“) i članku 64. stavku 1. Ustava („Dužnost je svih da štite djecu i nemoćne osobe.“) jer Konačnim prijedlogom zakona država ne štiti djecu nego ovlašćuje životne partnere da ih mogu „izvlastiti“ od njihovih roditelja.

Uređivanje odnosa vezanih uz djecu ovim zakonom suprotno je i članku 63. stavku 1. Ustava: „Roditelji su dužni odgajati, uzdržavati i školovati djecu te imaju pravo i slobodu da samostalno odlučuju o odgoju djece.“ Roditelji, a ne samo jedan od njih. Roditelji, a ne životni partner imaju tu ustavnu obvezu i pravo.

AMANDMAN VII

U članku 6. stavku 2. briše se riječ „obiteljskog“.

Obrazloženje

Ni jednom odredbom Konačnoga prijedloga nije propisano po čemu je točno životno partnerstvo – obitelj ili zajednica obiteljskoga života, a životno partnerstvo nije obitelj u smislu članka 3. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji („Narodne novine“, br. 137/09, 14/10 i 60/10).

Niti brak u članku 61. stavku 2. Ustava, ni u članku 5. Obiteljskoga zakona iz 2003. ni u članku 12. Obiteljskoga zakona iz 2014. nije definiran kao „zajednica obiteljskoga života“ nego samo kao „životna zajednica“, pa nema analogije ni opravdanja prema kojoj brak ne bi sam po sebi bio zajednica obiteljskoga života, a životno partnerstvo – bi to bilo.

Točno je da pravo na obiteljski život ima onaj tko ga kao takvoga zasnuje. Životno partnerstvo ne predviđa zajedničko kućanstvo, skupno stanovanje životnih partnera, njihov obiteljski dom, ni sporazumno određivanje prebivališta ili boravišta, ni međusobnu vjernost i održavanje skladnih i obiteljskih odnosa pa mu se stoga ne može pridijevati da je to zajednica obiteljskoga života.

AMANDMAN VIII

U članku 6. dodaje se četvrti stavak koji glasi:

„(4) Matičar, sudac, sudski savjetnik, odvjetnik, javni bilježnik, stručni radnik u socijalnoj skrbi i drugi koji bi trebao provesti ili sudjelovati u obavljanju službene radnje u provođenju postupaka prema ovom Zakonu ima pravo pozvati se na priziv savjesti zbog svojih etičkih, vjerskih ili moralnih nazora, odnosno uvjerenja te odbiti provođenje službene radnje ili sudjelovanje u postupku iz ovoga Zakona.“

Obrazloženje

Predloženi članak je preuređen prema članku 44. Zakona o medicinski pomognutoj oplodnji („Narodne novine“, br. 86/12).

Uskratom prava na prigovor savjesti otvaraju se vrata nesnošljivosti i prisilnom ujednačavanju. Omogućavanje priziva na savjest važan je način kojim se pomaže **izgradnja mira** kad su posrijedi zakoni i mjere koji predstavljaju napad na ljudsko dostojanstvo i osobni integritet onih koji se zbog svojih uvjerenja s takvih zakonima i mjerama po savjesti ne slažu, kako bi pojedinci savjesno i odgovorno mogli obavljati posao u kojem su stručni i kojem su predani. To je pravo u Hrvatskoj priznato ovlaštenim zastupnicima, vojnicima, zdravstvenim i nezdravstvenim radnicima pri umjetnoj oplodnji; liječnicima, stomatolozima, medicinskim sestrama, a strukovni ga kodeksi priznaju odvjetnicima, primaljama i ljekarnicima. Uskrata prava na priziv savjesti osobama koji mogu biti u prilici postupati prema predloženom zakonu nije samo pitanje ostvarivanja prava životnih partnera nego i temeljnoga ljudskoga prava i slobode trećih, prava na slobodu savjesti (iz čl. 17. st. 3. i čl. 40. Ustava). Uskratom priziva savjesti državne i javne službenike i pravosudne dužnosnike se misli prisiliti da djeluju protiv vlastite savjesti i da je se odreknu, ili da izgube posao, premda Ustav jamči: „Svaki državljanin

Republike Hrvatske ima pravo, pod jednakim uvjetima, sudjelovati u obavljanju javnih poslova i biti primljen u javne službe“ (čl. 44.), a drugim javnim službama (kao vojnicima, liječnicima, stomatolozima, medicinskim sestrama, svim zdravstvenim i nezdravstvenim radnicima pri umjetnoj oplodnji) zakonom je precizno priznato pravo na priziv savjesti.

Pravo prigovora savjesti izraz je prava na slobodu savjesti zajamčena i člankom 18. Opće deklaracije Ujedinjenih naroda o pravima čovjeka od 10. prosinca 1948., člankom 18. stavkom 1. Međunarodnoga sporazuma o građanskim i političkim pravima od 16. prosinca 1966.; člankom 1. stavkom 1. Deklaracije Ujedinjenih naroda o ukidanju svih oblika nesnošljivosti i diskriminacije na osnovi vjeroispovijesti ili uvjerenja od 25. studenoga 1981.; člankom 12. stavkom 1. Konvencije Ujedinjenih naroda o zaštiti prava radnika selitelja i članova njihovih obitelji od 18. prosinca 1990. i člankom 17. stavkom 3. i člankom 40. Ustava Republike Hrvatske od 21. prosinca 1990. i a to znači da i analognom primjenom članka 47. stavka 2. Ustava Republike Hrvatske.

Bilo bi ispravno da se i u ovaj zakon ugradi konkretna odredba kojom se osigurava ostvarenje ustavnoga prava na slobodu savjesti, koje se pravo ne smije ograničavati čak ni u slučajevima neposredne opasnosti za opstanak države (čl. 40. i 17. čl. Ustava).

Iz aktualnih rasprava o etičkim pitanjima vezanima uz obiteljski život razvidno je da postoji dovoljno velik broj građana koji se u pitanjima uređenja prava homoseksualnih parova slaže sa svjetonazorom predlagatelja zakona. Stoga bi se u praksi bez poteškoća mogla osigurati provedba poslova iz ovoga zakona, kao što se u praksi uspijeva osigurati provedbu poslova u pitanjima pobačaja i u pitanjima medicinski pomognute oplodnje – gdje se postavljaju analogna etička pitanja. Omogućavanjem priziva savjesti država bi samo pridonijela smanjenju podjela u društvu.

Državni i javni službenici te pravosudni dužnosnici su osobe koje su po svojem položaju pozvane aktivno sudjelovati u provedbi Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola, ali si prema svojim matičnim zakonima i etičkim kodeksima u svojem radu istodobno dužni postupati savjesno, dakle sukladno svojoj savjesti.

Tako Zakon o državnim službenicima („Narodne novine“, br. 92/05, 142/06, 77/07, 107/07, 27/08, 34/11, 49/11, 150/11, 34/12, 49/12, 37/13 i 38/13) /a on se odnosi na matičare i na stručne radnike u socijalnoj skrbi/ u članku 15., pod naslovom „Obavljanje dužnosti i obveza postupanja u skladu sa zakonima“ određuje: „Državni službenik obavezan je svoje dužnosti predviđene opisom poslova radnoga mjesta obavljati... **savjesno**... poštujući pri tome ustavni i pravni poredak Republike Hrvatske“. Pod naslovom „Odgovornost za povrede“ članak 96. stavak 1. Zakona o državnim službenicima određuje: „Državni službenici odgovaraju za povredu službene dužnosti ako povjerene poslove ne obavljaju **savjesno**..., ako se ne pridržavaju Ustava...“. Članak 98. točka 10. istoga zakona propisuje: „Lake povrede službene dužnosti su **nesavjesno** ili nemarno izvršenje službene zadaće ili izvršenje službene zadaće protivno pravilima struke“. Članak 99. stavak 1. točka 1. istoga zakona određuje: „Teške povrede službene dužnosti su: neizvršavanje, **nesavjesno**, nepravodobno ili nemarno izvršavanje službenih obveza“.

Tako članak 120. stavak 3. Zakona o Državnom sudbenom vijeću („Narodne novine“, br. 116/10, 57/11, 130/11, 13/13 i 28/13) određuje da prije stupanja na dužnost sudac daje i potpisuje prisegu koja glasi: »Prisežem da ću se u obavljanju sudačke dužnosti pridržavati Ustava, zakona, međunarodnih ugovora i drugih važećih izvora prava, suditi po najboljem znanju, **savjesno** i nepristrano, te štiti cjelovitost, suverenitet i državno ustrojstvo Republike Hrvatske i Ustavom i zakonom utvrđene slobode i prava čovjeka i građanina«.

Članak 120. stavak 3. Zakona o sudovima („Narodne novine“, br. 28/13) određuje da prije stupanja na dužnost sudac porotnik polaže prisegu koja glasi: »Prisežem svojom čašću da ću se u obnašanju dužnosti suca porotnika pridržavati Ustava i zakona Republike Hrvatske i da ću dužnost suca porotnika obnašati **savjesno** i nepristrano.«.

Članak 15. stavak 2. Zakona o javnom bilježništvu („Narodne novine“, br. 78/93, 29/94, 162/98, 16/07 i 75/09) određuje da je nakon imenovanja javni bilježnik pred predsjednikom Vrhovnoga suda Republike Hrvatske, u nazočnosti Ministra i predsjednika Hrvatske javnobilježničke komore, dužan položiti prisegu koja glasi: „Prisežem da ću svoju javnobilježničku službu obavljati **savjesno**, pošteno i nepristrano, u skladu s Ustavom i zakonima Republike Hrvatske“.

Članak 51. stavak 1. Zakona o odvjetništvu („Narodne novine“, br. 9/94, 117/08, 50/09, 75/09 i 18/11) određuje da je odvjetnik komu je odobren upis u imenik odvjetnika pred tijelom Hrvatske odvjetničke komore dužan dati ovu svečanu prisegu: „Svečano prisežem da ću dužnost odvjetnika obavljati **savjesno**, da ću se u svome radu pridržavati Ustava Republike Hrvatske, zakona, statuta Hrvatske odvjetničke komore i Kodeksa odvjetničke etike te da će u svim svojim postupcima paziti na ugled odvjetništva.“

Tko tvrdi da državni i javni službenici te pravosudni dužnosnici nemaju pravo na priziv savjesti, zapravo im odriče pravo da djeluju po svojoj savjesti, da postupaju savjesno, a onda i u skladu s Ustavom i zakonima. Savjesno, pak, prema svim hrvatskim rječnicima znači po savjesti. Savjest je unutarnji glas kojemu se svatko mora pokoravati, sud razuma kojim ljudska osoba prepoznaje moralnu kakvoću čina, izvor odgovornosti za postupke. Međunarodnim pravom i hrvatskim Ustavom zajamčena sloboda savjesti znači da se čovjeka ne smije siliti da radi protiv svoje savjesti. Posljedica služenja savješću je savjesno ili nesavjesno postupanje. Priziv savjesti krajnja je mogućnost služenja savješću, tj. dosljednoga savjesnoga postupanja

U Konačnom prijedlogu (str. 38-39) ističe se: „Što se tiče priziva savjesti, istaknutog u izvješću s rasprave Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina te kroz raspravu zastupnika Željka Reintera i Dražena Đurovića, prigovor prvenstveno **odražava svjetonazorsko stajalište**. Predlagatelj ne osporava politički legitimitet takvog stajališta, ali istovremeno predlagatelj ima obvezu poštovati temeljno vrijednosno načelo dužnog poštovanja propisano člankom 1. Ustava, prema kojem državna vlast ima obvezu jednakog dužnog poštovanja svih građana bez obzira na njihove različitosti. Službenici imaju obvezu svim građanima osigurati jednako učinkovit pristup svim javnim uslugama.“ Međutim, i predsjednik Vlade je 24. lipnja 2014. prigodom prihvaćanja Konačnoga prijedloga u Vladi izjavio: „To je **od onih zakona koji su svjetonazorski...**“ Dakle, nije sporno da je riječ o svjetonazorski prijepornom pitanju. Stoga nije održivo odbijanje prigovora savjesti, jer je sloboda savjesti uostalom svima zajamčena Ustavom, a prema judikaturi Europskoga suda za ljudska prava (Presuda Bayatyan protiv Armenije od 7. srpnja 2011., točka 110), pravo na priziv savjesti obuhvaćeno je pravom na slobodu savjesti.

U odluci Ustavnoga suda Republike Hrvatske broj U-I-20/1992 od 18. veljače 1998. („Narodne novine“, br. 31/98) ističe se: „Ustavno pravo na prigovor savjesti pripada svim vojnim obveznicima.“

Pravo na priziv savjesti uređeno je brojnim propisima:

Točka 1.k Kodeksa etike ovlaštenih zastupnika („Narodne novine“, br. 91/13)

Članak 24. Zakona o obrani („Narodne novine“, br. 73/13)

Članak 11. stavak 2. Kodeksa strukovne etike ovlaštenih inženjera elektrotehnike („Narodne novine“, br. 88/13)

Članak 44. Zakona o medicinski pomognutoj oplodnji („Narodne novine“, br. 86/12)

Članak 14. stavak 2. Kodeksa strukovne etike ovlaštenih inženjera građevinarstva („Narodne novine“, br. 53/12)

Točka 100.22 Kodeksa etike za profesionalne računovođe („Narodne novine“, br. 1/12)

Članak 358. stavak 1. i 4. Kaznenoga zakona („Narodne novine“, br. 125/11)

Članak 3. stavak 4. Zakona o sestinstvu („Narodne novine“, br. 121/03, 117/08 i 57/11)

Članak 10. redak 1. Kodeksa profesionalne etike službenika Financijske policije („Narodne novine“, br. 41/11)

Članak 17. stavak 2. Kodeksa strukovne etike ovlaštenih inženjera strojarstva („Narodne novine“, br. 7/11)

Članak 5. stavak 14. redak 6. Kodeksa strukovne etike ovlaštenih arhitekata („Narodne novine“, br. 93/10)

Članak 7. Kodeksa strukovne etike ovlaštenih inženjera geodezije („Narodne novine“, br. 19/10)

Članak 2. stavci 20. i 21. Etičkoga kodeksa primalja od 26. siječnja 2010.

Članak 10. redak 1. Kodeksa profesionalne etike službenika Porezne uprave („Narodne novine“, br. 76/09)

Članak 2. stavak 15. Kodeksa medicinske etike i deontologije („Narodne novine“, br. 55/08)

Točke 8., 43., 65. Kodeksa odvjetničke etike („Narodne novine“, br. 64/07)

Članak 10. redak 1. Kodeksa profesionalne etike službenika Carinske uprave („Narodne novine“, br. 113/06)

Članak 20. Zakona o liječništvu („Narodne novine“, br. 121/03)

Članak 26. Zakona o stomatološkoj djelatnosti („Narodne novine“, br. 121/03)

Članak 1. stavak 2. Zakona o civilnoj službi („Narodne novine“, br. 25/03)

Članak 12. stavak 3. Kodeksa ljekarničke etike i deontologije od 18. travnja 1996.

Konačno, članak 9. stavak 2. točka 5. Zakona o suzbijanju diskriminacije („Narodne novine“, br. 85/08 i 112/12) jamči da se odbijanje sudjelovanja pojedinca u postupcima i činima koji se protive savjesti i uvjerenju neke osobe ne smatra diskriminacijom, pa se nepriznavanjem priziva savjesti može samo nepotrebno zakomplicirati ostvarivanje prava službenika i dužnosnika koje im ionako već jamče Ustav i drugi zakoni.

AMANDMAN IX

U članku 29. stavak 3. briše se.

Objasnenje

Davanje sporazumne izjave o raskidu životnoga partnerstva „pod uvjetom da u životnoj zajednici ne živi maloljetno dijete“ nije provjerljivo i ne pruža minimum pravne sigurnosti da maloljetno dijete doista ne živi u životnoj zajednici, posebno jer nigdje nije definirano što tvori životnu zajednicu: zajedničko kućanstvo, skupno stanovanje, dom, prebivalište, boravište? Taj institut korištenja matičara kao svjedoka davanja potpisa na izjavu ne jamči minimum skrbi koju je država dužna pružiti djeci.

AMANDMAN X

U članku 37. stavku 2. briše se riječ „obiteljskog“.

Objasnenje

Obiteljski se odnosi uređuju Obiteljskim, a ne ovim zakonom. Predlagatelj je toga svjestan jer u Konačnom prijedlogu čak 12 puta upućuje na poseban zakon „koji uređuje obiteljske odnose“. Zakonodavac nije propisao obvezu zajedničkoga obitavanja, sporazumnoga stanovanja ili vjernosti životnih partnera; nije odredio uzajamnu obvezu da se obitava zajedno da bi to postao „obiteljski život“, pa je riječ o nepotrebnom i suvišnom izrazu koji stoga treba brisati.

Osim toga, obiteljski se odnosi, pa i zajednica obiteljskoga života, uređuju Obiteljskim, a ne ovim zakonom. Predlagatelj je toga svjestan jer u Konačnom prijedlogu čak 12 puta upućuje na poseban zakon „koji uređuje obiteljske odnose“.

Konačno, ni brak u članku 61. stavku 2. Ustava, ni u članku 5. Obiteljskoga zakona iz 2003. ni u članku 12. Obiteljskoga zakona iz 2014. nije definiran kao „zajednica obiteljskoga života“ nego samo kao „životna zajednica“.

Točno je da pravo na obiteljski život ima onaj tko ga kao takvoga zasnuje. Životno partnerstvo ne predviđa zajedničko kućanstvo, skupno stanovanje životnih partnera, njihov obiteljski dom, ni sporazumno određivanje prebivališta ili boravišta, ni međusobnu vjernost i održavanje skladnih i obiteljskih odnosa pa mu se stoga ne može pridijevati da je to zajednica obiteljskoga života.

AMANDMAN XI

U članku 37. stavak 4. briše se.

Obrazloženje

Izjednačavanje postupovnih prava i pravnoga položaja životnih partnera u svim sudskim i upravnim postupcima s bračnim drugovima nije u djelokrugu „pravnih učinaka životnoga partnerstva“ ako su životno partnerstvo i brak dva različita instituta. Stoga ovaj stavak uopće nije u djelokrugu predmeta uređenja Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola.

AMANDMAN XII

U članku 39. stavak 2. briše se.

Obrazloženje

Odgovarajuća primjena odredaba koji uređuju uzdržavanje bračnih drugova na uzdržavanje životnih partnera nije u djelokrugu „pravnih učinaka životnoga partnerstva“ ako su životno partnerstvo i brak dva različita instituta. Stoga ovaj stavak uopće nije u djelokrugu predmeta uređenja Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola.

AMANDMAN XIII

Naslov poglavlja „2. Odnosi vezani uz djecu“, naslov odjeljka „2.1. Roditeljska skrb životnog partnera“, naslov odjeljka „2.2. Partnerska skrb“, te članci 40.-49. i naslovi nad njima brišu se.

Obrazloženje

Djeca nisu predmet uređenja ovoga zakona (v. čl. 1. Konačnoga prijedloga), ona se ne mogu podvesti pod „pravne učinke životnoga partnerstva“.

Postoji poseban zakon čiji su predmet uređenja „mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, posvojenje, skrbništvo, uzdržavanje, obvezno savjetovanje i obiteljska medijacija te postupci u vezi s obiteljskim odnosima i skrbništvom“, i on se zove Obiteljski zakon. Materiju toga zakona ne može se uređivati ovim zakonom.

Uređivanje odnosa vezanih uz djecu ovim zakonom suprotno je članku 62. Ustava („Država štiti materinstvo, djecu i mladež te stvara socijalne, kulturne, odgojne, materijalne i druge uvjete kojima se promiče ostvarivanje prava na dostojan život.“) i članku 64. stavku 1. Ustava

(„Dužnost je svih da štite djecu i nemoćne osobe.“) jer Konačnim prijedlogom zakona Država ne štiti djecu nego ovlašćuje životne partnere da ih mogu izvlastiti od njihovih roditelja.

Uređivanje odnosa vezanih uz djecu ovim zakonom suprotno je i članku 63. stavku 1. Ustava: „Roditelji su dužni odgajati, uzdržavati i školovati djecu te imaju pravo i slobodu da samostalno odlučuju o odgoju djece.“ Roditelji, a ne samo jedan od njih. Roditelji, a ne životni partner imaju tu ustavnu obvezu i pravo.

Dijete nije stvar, nije predmet vlasništva ni posjeda, nije imovina, nije u pravnom prometu da bi se na njim stjecala osobna ili imovinska prava. Sklopljeno životno partnerstvo i neformalno životno partnerstvo ne jamče djeci obiteljski dom, zaštitu prava na stanovanje, pravo na njegu, skrb, odgoj, uzdržavanje, jake emotivne veze vezane uz prostor i njegove stanovnike, tj. okruženje potrebno za uvjete kojima se promiče ostvarivanje prava na dostojan život te druga djetetova prava i dobrobit.

AMANDMAN XIV

Podredno Amandmanu XI, u članku 40., brišu se stavci 1, 2 i 3, a stavak 4. postaje jedini stavak toga članka pa se ispred njega briše oznaka stavka „(4)“.

Obrazloženje

Tako bi članak 40. glasio: „Životni partner koji ima pravo ostvarivati roditeljsku skrb o djetetu dužan ju je ostvarivati u skladu s odredbama posebnoga zakona koji uređuje obiteljske odnose, a odnosi se na roditeljsku skrb i ostvarivanje roditeljske skrbi.“

Stavci 1, 2 i 3, čije se brisanje predlaže, dijametralno su suprotni zdravoj tradiciji obiteljskoga zakonodavstva u Hrvatskoj, sljedećom koje članak 91. Obiteljskog zakona iz 2003., koji je još uvijek na snazi, bezuvjetno određuje:

- „(1) Roditeljsku skrb čine odgovornosti, dužnosti i prava roditelja, s ciljem zaštite dobrobiti djeteta, osobnih i imovinskih interesa.
- (2) Roditelj se **ne može odreći roditeljske skrbi.**
- (3) Roditeljska skrb može se ograničiti ili oduzeti samo odlukom nadležnih tijela iz razloga i na način propisan ovim zakonom.“

Sadržajno isto određuje članak 91. Obiteljskog zakona iz 2014.:

- „(1) Roditeljsku skrb čine odgovornosti, dužnosti i prava roditelja, u svrhu zaštite i promicanja djetetovih osobnih i imovinskih prava te dobrobiti. Roditeljsku skrb roditelji su dužni ostvarivati u skladu s djetetovim razvojnim potrebama i mogućnostima.
- (2) Roditelj se **ne može odreći prava na roditeljsku skrb.**
- (3) Roditelji su dužni o pojedinačnim sadržajima roditeljske skrbi razgovarati i sporazumijevati se s djetetom u skladu s njegovom dobi i zrelošću.“

Nasuprot tomu, Vladin prijedlog odredbe članka 40. stavka 1. davao bi životnom partneru prava u ostvarivanju roditeljske skrbi, koje osoba s kojom je roditelj u braku prema odredbama Obiteljskog zakona – nema, osim ako nije posvojila dijete (čl. 133. Obiteljskog zakona iz 2003. koji je na snazi).

Vladin prijedlog članka 40. stavaka 2. i 3. je, uzevši u cjelini, nomotehnički posve nedostatan: doslovnim se tumačenjem može zaključiti da je roditelj slobodan svojem životnom partneru, ili životnom partneru preostalog roditelja „ostvarivanje roditeljske skrbi o djetetu djelomično ili u cijelosti privremeno povjeriti“ na vrijeme – **do punoljetnosti** djeteta, jer nije propisana obveza obnavljanja takve izjave svaki mjesec dana, ili barem svako šest mjeseci, ako se roditeljska skrb o djetetu povjerava na vrijeme dulje od trideset dana. Punomoć za preuzimanje poštanskih

pošiljaka ne vrijedi dulje od godinu dana, a ovdje bi obična izjava o prijenosu roditeljskih prava na osobu koja nije djetetov roditelja mogla vrijediti do djetetove punoljetnosti!

Takav bi se „posao“ – što je posve analogno posvajanju djeteta – mogao obaviti **privatnim** aktom kojega potpisuje roditelj, bez ikakvoga odobrenja sudbene vlasti ili tijela državne uprave mjerodavne za poslove socijalne skrbi; što bi očito bilo u suprotnosti s načelima uređenja skrbi za djecu iz Obiteljskoga zakona. Pri tom nitko nije ovlašten provjeravati ni sankcionirati ispunjava li životni partner pretpostavke za skrbnika propisane posebnim zakonom koji uređuje obiteljske odnose. Čak nije predviđeno niti da javni bilježnik tu izjavu roditelja kojim povjerava roditeljsku skrb životnom partneru treba roditelju-potpisniku potvrditi (solemnizirati), nego samo ovjeriti roditeljev potpis na njoj (legalizirati je). Tako baš nitko u ime države ne štiti djecu, suprotno ustavnom jamstvu (čl. 62. Ustava).

Nadalje uopće nije jasno bi li se takvo „privremeno povjeravanje“ moglo dati neopozivo, i bi li takvo „privremeno povjeravanje“ imalo za posljedicu da prestanu obveze roditelja na skrb, zaštitu, odgajanje, čuvanje, obrazovanje djeteta i na život sa djetetom i uzdržavanje djeteta (članci 92. – 107. Obiteljskoga zakona). Također nije jasno kakva bi posljedica nastupila ako bi takvo „privremeno povjeravanje ostvarivanja roditeljske skrbi“ – koju roditelj prema prijedlogu može dati bez ikakvog odobrenja suda ili drugih tijela državne vlasti – kolidirala sa odlukama tijela državne vlasti donesenih temeljem Obiteljskoga zakona.

Valja imati na umu da Konačni prijedlog Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola ne propisuje da bi životni partneri trebali živjeti zajedno – kako pitanje u pogledu bračne zajednice uređuje članak 32. stavak 3. Obiteljskoga zakona iz 2003., odnosno članak 32. stavak 1. Obiteljskoga zakona iz 2014. Konačni prijedlog čak ne propisuje da bi životni partneri trebali biti jedan drugomu vjerni, niti da trebaju održavati skladne partnerske i obiteljske odnose, kako pitanje u pogledu braka uređuje članak 32. stavak 2. Obiteljskog zakona iz 2003., donosno članak 31. stavak 2. Obiteljskoga zakona iz 2014. Stoga zapravo nitko nema pravo očekivati od osoba u životnom partnerstvu da osiguraju „životnu zajednicu“ koja bi za dijete osigurala dom nalik onomu kakav se propisuje Obiteljskim zakonom za životnu zajednicu žene i muškarca (čl. 32. Obiteljskoga zakona iz 2014.). Jedino razložno dopuštenje privremenoga povjeravanja ostvarivanja roditeljske skrbi jest 1. samo na kraće vrijeme, i 2. uz odobrenje nadležnoga centra za socijalnu skrb.

AMANDMAN XV

Podredno Amandmanu XI, u članku 43. dodaje se stavak 2. koji glasi:

„Osobe u životnom partnerstvu ili neformalnom životnom partnerstvu ne mogu posvojiti dijete u smislu odredbi posebnoga zakona koji uređuje obiteljske odnose.“

Obrazloženje

Na str. 26. Konačnoga prijedloga Vlada ističe: „Konačni prijedlog Zakona o životnom partnerstvu osoba istog spola ne predviđa mogućnost posvajanja djece za životne partnere.“ Isto tako, na str. 38 Konačnoga prijedloga Vlada ističe: „Predlagatelj ističe da ovim zakonom nije omogućeno posvajanje djece, štoviše posvajanje nije predmet ovog zakona, pa se istim ne može niti zabranjivati. Predlagatelj je na vrlo jasan način obrazložio razloge zbog kojih nije prihvatio zahtjeve da se pristup posvojenju omogući i životnim partnerima“. To su učestalo ponavljali predsjednik i članovi Vlade u istupima za javnost. No, u samom predloženom zakonu nigdje nema takve odredbe. Da bi predlagatelj bio vjerodostojan i dosljedan tom utvrđenju, a zakonodavac pravilno uobličio predlagateljevu i svoju volju, predlaže se to zapisati u članak 43. stavak 2.

Predlagatelj je sebi posve nedosljedan kad odbija propisati nemogućnost posvajanja djece od strane životnih partnera jer da „posvajanje nije predmet ovog zakona, pa se istim ne može niti zabranjivati“, a istodobno istim uređuje odnose s djecom iako ni to nije predmet ovoga zakona. Osim toga, predlagatelj donosi više zabrana (čl. 69. i 71.) iako ni one nisu predmet uređenja ovoga zakona.

AMANDMAN XVI

Naslov iznad članka 51. i članak 51. mijenja se i glasi:

„Ugovor o imovini

Članak 51.

- (1) Životni partneri mogu ugovorom o imovini životnih partnera urediti svoje odnose glede partnerske stečevine.
- (2) Ugovor o imovini životnih partnera mora biti u pisanom obliku, a potpisi životnih partnera moraju biti ovjereni od javnoga bilježnika.“

Obrazloženje

Riječ je o prebacivanju naslova i prva dva stavka iz članka 53. (kako ih je predložio predlagatelj) u članak 51.

Konačni prijedlog Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola ne propisuje da bi životni partneri trebali živjeti zajedno – kako pitanje u pogledu bračne zajednice uređuje članak 32. stavak 3. Obiteljskoga zakona iz 2003., odnosno članak 32. stavak 1. Obiteljskoga zakona iz 2014.

Konačni prijedlog čak ne propisuje da bi životni partneri trebali biti jedan drugomu vjerni, niti da trebaju održavati skladne partnerske i obiteljske odnose, kako pitanje u pogledu braka uređuje članak 32. stavak 2. Obiteljskog zakona iz 2003., odnosno članak 31. stavak 2. Obiteljskoga zakona iz 2014.

Očito bi bilo razumnije ostaviti životnim partnerima pravo da međusobnim ugovorom odrede žele li imati onakve međusobne imovinske odnose kakve imaju bračni drugovi slijedom odredbi Obiteljskog zakona, onakve kakve imaju ortaci slijedom odredbi Zakona o obveznim odnosima, ili na neki osobito uređeni način koji bi odgovarao njihovim osobitim potrebama.

AMANDMAN XVII

Naslov iznad članka 53. mijenja se i glasi: „Zabrana primjene stranog prava“

U članku 53. stavci 1. i 2. se brišu, a stavak 3. postaje jedini stavak toga članka pa se ispred njega briše oznaka stavka „(3)“.

Obrazloženje

Amandmanom se nomotehnički usklađuje promjena iz Amandmana XIII.

AMANDMAN XVIII

Članak 55. i naslovi nad njim brišu se.

Obrazloženje

Materija nasljeđivanja, pravo nasljeđivanja, pravila po kojima sud, druga tijela i ovlaštene osobe postupaju u nasljeđnim stvarima uređeni su Zakonom o nasljeđivanju („Narodne novine“, br. 48/03, 163/03, 35/05 i 127/13) koji je *lex specialis* u toj materiji te odredbama zakona kojemu predmet uređenja nije nasljeđivanje iz razloga pravne sigurnosti nije dopušteno zadirati u njegovu materiju.

Osim toga, izjednačenje prava životnoga partnera s bračnim drugom i djece nad kojom je pokojnik imao partnersku skrb s njegovom djecom nije u djelokrugu „pravnihi učinaka životnoga partnerstva“ ako su životno partnerstvo i brak, odnosno roditeljstvo i partnerska skrb dva različita instituta. Stoga ovaj članak uopće nije u djelokrugu predmeta uređenja Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola.

AMANDMAN XIX

Članak 59. i naslov nad njim brišu se.

Obrazloženje

Materija poreza na promet nekretnina uređena je Zakonom o porezu na promet nekretnina („Narodne novine“, br. 69/97, 26/00, 127/00, 153/02 i 22/11) koji je *lex specialis* u toj materiji te odredbama zakona kojemu predmet uređenja nije porez na promet nekretnina iz razloga pravne sigurnosti nije dopušteno zadirati u njegovu materiju.

Osim toga, izjednačenje prava životnoga partnera s bračnim drugom, odnosno djece životnih partnera i djece nad kojom ostvaruje roditeljsku ili partnersku skrb s djecom bračnih drugova nije u djelokrugu „pravnihi učinaka životnoga partnerstva“ ako su životno partnerstvo i brak, odnosno roditeljstvo i partnerska skrb dva različita instituta. Stoga ovaj članak uopće nije u djelokrugu predmeta uređenja Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola.

AMANDMAN XX

Članak 60. i naslov nad njim brišu se.

Obrazloženje

Zabrana promjene posebnih zakona može se naložiti samo Ustavom, a ne ordinarnim zakonom jer mu on nije hijerarhijski nadređen.

Jamstvo zabrane nepovoljnijega postupanja prema životnim partnerstvima u pogledu prava i obveza bračnih zajednica u pogledu poreznih ili sličnih fiskalna davanja nije u djelokrugu „pravnihi učinaka životnoga partnerstva“ ako su životno partnerstvo i brak dva različita instituta. Stoga ovaj članak uopće nije u djelokrugu predmeta uređenja Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola.

AMANDMAN XXI

Članak 62. i naslov nad njim brišu se.

Obrazloženje

Materija produženoga osiguranja u mirovinskom osiguranju uređena je člankom 18. Zakona o mirovinskom osiguranju („Narodne novine“, br. 157/13) koji je lex specialis u toj materiji te odredbama zakona kojemu mirovinsko osiguranje nije predmet uređenja iz razloga pravne sigurnosti nije dopušteno zadirati u njegovu materiju.

Osim toga, izjednačavanje prava na produženo osiguranje životnoga partnera s pravima propisanim za bračnog druga osiguranika nije u djelokrugu „pravni učinaka životnoga partnerstva“ ako su životno partnerstvo i brak dva različita instituta. Stoga ovaj članak uopće nije u djelokrugu predmeta uređenja Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola.

AMANDMAN XXII

Članak 63. i naslov nad njim brišu se.

Obrazloženje

Zabrana promjene posebnih zakona može se naložiti samo Ustavom, a ne ordinarnim zakonom jer mu on nije hijerarhijski nadređen.

Materija obveznoga mirovinskoga osiguranju uređena je Zakonom o mirovinskom osiguranju („Narodne novine“, br. 157/13) koji je lex specialis u toj materiji te odredbama zakona kojemu mirovinsko osiguranje nije predmet uređenja iz razloga pravne sigurnosti nije dopušteno zadirati u njegovu materiju.

Jamstvo zabrane nepovoljnijega postupanja prema životnim partnerima u pogledu prava i obveza koje u mirovinskom osiguranju ostvaruju bračne zajednice nije u djelokrugu „pravni učinaka životnoga partnerstva“ ako su životno partnerstvo i bračna zajednica dva različita instituta. Stoga ovaj članak uopće nije u djelokrugu predmeta uređenja Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola.

AMANDMAN XXIII

Članak 65. i naslov nad njim brišu se.

Obrazloženje

Zabrana promjene posebnih zakona može se naložiti samo Ustavom, a ne ordinarnim zakonom jer mu on nije hijerarhijski nadređen.

Materija socijalne skrbi uređena je Zakonom o socijalnoj skrbi („Narodne novine“, br. 157/13) koji je lex specialis u toj materiji te odredbama zakona kojemu socijalna skrb nije predmet uređenja iz razloga pravne sigurnosti nije dopušteno zadirati u njegovu materiju.

Jamstvo zabrane nepovoljnijega postupanja prema životnim partnerstvima u pogledu obveza, prava i usluga bračnim zajednicama iz sustava socijalne skrbi nije u djelokrugu „pravni učinaka životnoga partnerstva“ ako su životno partnerstvo i brak dva različita instituta. Stoga ovaj članak uopće nije u djelokrugu predmeta uređenja Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola.

AMANDMAN XXIV

Članak 67. i naslov nad njim brišu se.

Obrazloženje

Materija pristanka za medicinske zahvate uređena je Zakonom o zdravstvenoj zaštiti („Narodne novine“, br. 150/08, 71/10, 139/10, 22/11, 84/11, 154/11, 12/12, 35/12, 70/12, 144/12, 82/13, 159/13 i 22/14) koji je lex specialis u toj materiji te odredbama zakona kojemu zdravstvena zaštita nije predmet uređenja iz razloga pravne sigurnosti nije dopušteno zadirati u njegovu materiju.

Osim toga, izjednačavanje prava i obveza životnoga partnera s pravima i obvezama bračnoga druga nije u djelokrugu „pravni učinaka životnoga partnerstva“ ako su životno partnerstvo i brak dva različita instituta. Stoga ovaj članak uopće nije u djelokrugu predmeta uređenja Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola.

Konačno, članak 67. stavak 2. neosnovano dodjeljuje zaštitu od diskriminacije temeljem seksualne orijentacije budući da seksualna orijentacija nije navedena ni utvrđena kao uvjet, pretpostavka ili izjava pri sklapanju životnoga partnerstva. Taj je institut, naime, otvoren svim osobama istoga spola, bez obzira na seksualnu orijentaciju. Ne može se stoga dodjeljivati zaštita za nešto što nije definirano kao okvir ili sadržaj samoga instituta.

AMANDMAN XXV

Članak 68. briše se.

Obrazloženje

Članak 68. suprotan je odredbama posebnoga zakona u koji zadiru jer jamčenjem istih prava životnom partnerstvu kao bračnoj zajednici, odnosno zabranom nepovoljnijega postupanja prema životnom partnerstvu nego prema bračnom zajednici ne osigurava nikakva osobna prava iz zdravstvenoga osiguranja životnim partnerima nego izvrće odredbe Zakona o medicinski pomognutoj oplodnji („Narodne novine“, br. 86/12).

Omogućavanje umjetne oplodnje životnim partnerima suprotno je svrsi postupka jer se ono provodi „tek kada je dotadašnje liječenje neplodnosti bezuspješno ili bezizgledno, te radi izbjegavanja prijenosa teške nasljedne bolesti na dijete kod prirodnog začeća“. Međutim, kod osoba istoga spola nikako ne može doći do začeća, ono među njima fizički nije moguće.

AMANDMAN XXVI

Članak 69. i naslov nad njim brišu se.

Obrazloženje

Članak 69. neosnovano dodjeljuje zaštitu od diskriminacije temeljem seksualne orijentacije budući da seksualna orijentacija nije navedena ni utvrđena kao uvjet, pretpostavka ili izjava pri sklapanju životnoga partnerstva. Taj je institut, naime, otvoren svim osobama istoga spola, bez obzira na seksualnu orijentaciju. Ne može se stoga dodjeljivati zaštita za nešto što nije definirano kao okvir ili sadržaj samoga instituta.

AMANDMAN XXVII

Članak 70. i naslov nad njim brišu se.

Obrazloženje

Zabrana promjene posebnih zakona može se naložiti samo Ustavom, a ne ordinarnim zakonom jer mu on nije hijerarhijski nadređen.

Osim toga, jamstvo zabrane nepovoljnijega postupanja prema životnim partnerstvima u pogledu obveza, prava ili povlastica koje su na tržištu rada pružene bračnim zajednicama nije u djelokrugu „pravni učinaka životnoga partnerstva“ ako su životno partnerstvo i brak dva različita instituta. Stoga ovaj članak uopće nije u djelokrugu predmeta uređenja Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola.

AMANDMAN XXVIII

Članak 71. stavak 2. briše se.

Obrazloženje

Zabrana dovođenja životnoga partnerstva u nepovoljniji položaj u pogledu pristupa uslugama osiguranja u odnosu na bračne zajednice nije u djelokrugu „pravni učinaka životnoga partnerstva“ ako su životno partnerstvo i bračna zajednica dva različita instituta. Stoga ovaj članak uopće nije u djelokrugu predmeta uređenja Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola.

AMANDMAN XXIX

Članak 72. i naslov nad njim brišu se.

Obrazloženje

Materija prava i obveze u svezi s najmom i korištenjem stana ili dijela stana uređena je Zakonom o najmu stanova („Narodne novine“, br. 91/96, 48/98, 66/98 i 22/06) koji je lex specialis u toj materiji te odredbama zakona kojemu najam stana nije predmet uređenja iz razloga pravne sigurnosti nije dopušteno zadirati u njegovu materiju.

Članak 5. točka 5. Zakona o najmu stanova određuje: „Ugovor o najmu stana sadrži osobito podatke o osobama koje će se zajedno s najmoprimcem koristiti stanom.“ Stoga je odredba stavka 2. („Najmodavac ne može raskinuti ugovor o najmu ako se stanom koristi životni partner koji nije naveden u ugovoru o najmu.“) suprotna prisilnopravnom propisu o obvezatnim uglavcima ugovora o najmu. Bilo tko tko nije naveden u ugovoru o najmu nema se pravo koristiti stanom.

AMANDMAN XXX

Članak 73. i naslov nad njim brišu se.

Obrazloženje

Materija odobrenja privremenoga boravka uređena je Zakonom o strancima („Narodne novine“, br. 130/11 i 74/13) koji je lex specialis u toj materiji te odredbama zakona kojemu

boravak stranaca nije predmet uređenja iz razloga pravne sigurnosti nije dopušteno zadirati u njegovu materiju.

Pravni učinci životnoga partnerstva ili homoseksualnoga braka registriranoga u inozemstvu trebaju se urediti Zakonom o međunarodnom privatnom pravu ili promjenama Zakona o rješavanju sukoba a zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima („Narodne novine“, br. 53/91 i 88/01), a ako se uređuju ovim zakonom moraju propisati minimalna dob životnih partnera od 18 godina jer je u suprotnom riječ o pedofiliji i okolnostima suprotnim javnom moralu u Republici Hrvatskoj.

Odredba stavka 73. stavka 2. materijalno pravno nije zakon jer ne sadržava minimum objašnjenja nadležnom tijelu što je tvorilo „obiteljski“ život životnih partnera (zajedničko stanovanje, prebivalište, dom, vjernost).

Konačno, posve je neodređeno i nerazumljivo zašto bi životni partneri koji su „životno partnerstvo sklopili i registrirali“ svoj život „držali u tajnosti“.

AMANDMAN XXXI

Članci 74. i 75. i naslovi nad njima brišu se.

Obrazloženje

Materija slobode kretanja uređena je Zakonom o strancima („Narodne novine“, br. 130/11 i 74/13) koji je *lex specialis* u toj materiji te odredbama zakona kojemu boravak nehrvatskih državljana nije predmet uređenja iz razloga pravne sigurnosti nije dopušteno zadirati u njegovu materiju.

Osim toga, izjednačenje mogućnosti pristupa pravima i povlasticama koja ulaze u opseg jamstva temeljne slobode kretanja unutar Europskog gospodarskog prostora između životnoga partnerstva i bračne zajednice sklopljene u Republici Hrvatskoj nije u djelokrugu „pravni učinaka životnoga partnerstva“ ako su životno partnerstvo i bračna zajednica dva različita instituta. Stoga ovaj članak uopće nije u djelokrugu predmeta uređenja Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola.

Povrh svega, pravni učinci životnoga partnerstva ili homoseksualnoga braka registriranoga u inozemstvu trebaju se urediti Zakonom o međunarodnom privatnom pravu ili promjenama Zakona o rješavanju sukoba a zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima („Narodne novine“, br. 53/91 i 88/01).

AMANDMAN XXXII

Članak 76. i naslov nad njim brišu se.

Obrazloženje

Materija odobrenja međunarodne zaštite regulirana je Zakonom o azilu („Narodne novine“, br. 79/07, 88/10, 143/13) koji je *lex specialis* u toj materiji te odredbama zakona kojemu međunarodna zaštita, načela, uvjeti i postupak za odobravanje azila, odobravanje supsidijarne zaštite, odobravanje privremene zaštite, status, prava i obveze tražitelja azila, azilanata, stranaca pod supsidijarnom zaštitom, stranaca pod privremenom zaštitom te uvjeti i postupak za poništenje i prestanak azila, supsidijarne i privremene zaštite nije predmet uređenja iz razloga pravne sigurnosti nije dopušteno zadirati u njegovu materiju.

Osim toga, ni materija ovoga zakona nije međunarodna zaštita, a pravni učinci životnoga partnerstva u inozemstvu trebaju se urediti Zakonom o međunarodnom privatnom pravu ili promjenama Zakona o rješavanju sukoba a zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima („Narodne novine“, br. 53/91 i 88/01).

Konačno, izjednačenje pravnoga položaja životnoga partnerstva sa statusom koji ima brak nije u djelokrugu „pravni učinaka životnoga partnerstva“ ako su životno partnerstvo i brak dva različita instituta. Stoga ovaj članak uopće nije u djelokrugu predmeta uređenja Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola.

AMANDMAN XXXIII

Članak 77. i naslov nad njim brišu se.

Obrazloženje

Materija stjecanja hrvatskoga državljanstva regulirana je Zakonom o hrvatskom državljanstvu („Narodne novine“, br. 53/91, 70/91, 28/92, 113/93, 4/94 i 130/11) koji je lex specialis u toj materiji te odredbama zakona kojemu predmet uređenja nije hrvatsko državljanstvo, pretpostavke za njegovo stjecanje i prestanak iz razloga pravne sigurnosti nije dopušteno zadirati u njegovu materiju.

Osim toga, ni materija ovoga zakona nije međunarodna zaštita, a pravni učinci životnoga partnerstva u inozemstvu trebaju se urediti Zakonom o međunarodnom privatnom pravu ili promjenama Zakona o rješavanju sukoba a zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima („Narodne novine“, br. 53/91 i 88/01).

Naposljetku, izjednačenje uvjeta za stjecanja hrvatskoga državljanstva životnoga partnera s uvjetima bračnoga druga hrvatskoga državljanina nije u djelokrugu „pravni učinaka životnoga partnerstva“ ako su životno partnerstvo i brak dva različita instituta. Stoga ovaj članak uopće nije u djelokrugu predmeta uređenja Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola.

AMANDMAN XXXIV

Članak 78. i naslov nad njim brišu se.

Obrazloženje

Materija izvršavanja kazne zatvora uređena je Zakonom o izvršavanju kazne zatvora („Narodne novine“, br. 128/99, 55/00, 59/00, 129/00, 59/01, 67/01, 11/02, 190/03, 76/07, 27/08, 83/09, 18/11, 48/11, 125/11, 56/13 i 150/13) koji je lex specialis u toj materiji te odredbama zakona kojemu predmet uređenja nije izvršavanja kazne zatvora iz razloga pravne sigurnosti – nije dopušteno zadirati u njegovu materiju.

Osim toga, materija ovoga zakona nije međunarodna zaštita, a pravni učinci životnoga partnerstva sklopljenoga u inozemstvu trebaju se urediti Zakonom o međunarodnom privatnom pravu ili promjenama Zakona o rješavanju sukoba a zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima („Narodne novine“, br. 53/91 i 88/01).

Konačno, izjednačenje prava i obveza životnih partnera tijekom izvršavanja kazne zatvora s položaju bračnih drugova nije u djelokrugu „pravni učinaka životnoga partnerstva“ ako su životno partnerstvo i brak dva različita instituta. Stoga ovaj članak uopće nije u djelokrugu predmeta uređenja Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola.

AMANDMAN XXXV

Članak 79. briše se.

Obrazloženje

Zabrana promjene posebnih zakona može se naložiti samo Ustavom, a ne ordinarnim zakonom jer mu on nije hijerarhijski nadređen.

Osim toga, jamstvo zabrane nepovoljnijega postupanja prema životnim partnerstvima u pogledu obveza, prava ili povlastica koje su pružene bračnim zajednicama nije u djelokrugu „pravni učinaka životnoga partnerstva“ ako su životno partnerstvo i bračna zajednica dva različita instituta. Stoga ovaj članak uopće nije u djelokrugu predmeta uređenja Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola.

AMANDMAN XXXVI

Članak 81. briše se.

Obrazloženje

Predlagatelj nije stvorio novi institut koji bi zamijenio istospolnu zajednicu, niti je u prijelaznim odredbama utvrdio da se dosadašnje istospolne zajednice smatraju životnim partnerstvima, ili neformalnim životnim partnerstvima. Stoga nema nikakva razloga da se ukine Zakon o istospolnim zajednicama („Narodne novine“, br. 116/03).

Bitna je razlika između instituta istospolne zajednice što je to „životna zajednica dviju osoba istoga spola koje nisu u braku, izvanbračnoj ili drugoj istospolnoj zajednici, a koja traje najmanje tri godine te koja se temelji na načelima ravnopravnosti partnera, međusobnog poštovanja i pomaganja, te **emotivnoj vezanosti partnera**“ (članak 2. Zakona o istospolnim zajednicama). Za razliku od toga životno partnerstvo može sklopiti osoba koja je u izvanbračnoj zajednici, ili neformalnom životnom partnerstvu. Drugim riječima, istospolna zajednica je isključiva, samo 1:1, a životno partnerstvo ne isključuje suložništvo s trećima.

Nadalje, istospolna zajednica je namijenjena isključivo osobama homoseksualne orijentacije (čl. 21. st. 1. Zakona o istospolnim zajednicama), a Zakon o životnom partnerstvu osoba istoga spola nije jer to nigdje u njemu ne piše.

Konačno, istospolna zajednica se zasniva na „emotivnoj vezanosti partnera“, a životno partnerstvo ne poznaje taj pojam. Zakon o istospolnim zajednicama iz 2003. imao je svrhu štiti i podupirati emotivnu vezanost homoseksualnih osoba kao oblik zajedništva, a Zakon o životnom partnerstvu osoba istoga spola nema tu svrhu.

Predlagatelj jednostavno nije cijenio ni ocjenjivao Zakon o istospolnim zajednicama, niti ga je pokušao mijenjati, pa nema razloga ni da ga se ukine.

AMANDMAN XXXVII

Članak 82. mijenja se i glasi:

„Ovaj Zakon će se objaviti u Narodnim novinama, a stupa na snagu 1. siječnja 2016.“

Obrazloženje

Zakon o životnom partnerstvu osoba istoga spola u 12 članaka upućuje na primjenu Obiteljskoga zakona („Narodne novine“, br. 75/14) koji nije stupio na snagu. Ustavni sud RH je u Izvješću U-X-3239/2014 od 3. srpnja 2014. utvrdio da taj zakon „nije na snazi do 1. rujna 2014.“.

Ustavni je sud pozvao Hrvatski sabor „da ... odmah uskladi članke 562. i 563. ObiZ/14 sa zahtjevima koji proizlaze iz vladavine prava, kako bi osigurao pravnu sigurnost objektivnog pravnog poretka u području obiteljskih odnosa“.

Odredbe čl. 40. i 41. Konačnog prijedloga Zakona o životnom partnerstvu osoba istog spola, koje se odnose na „ostvarivanje roditeljske skrbi“ posve su neprimjenjive jer Obiteljski zakon („Narodne novine“, br. 116/03, 17/04, 136/04, 107/07, 61/11) koji je na snazi ne predviđa da više osoba može ostvarivati roditeljsku skrb (čl. 40. st 1. Konačnoga prijedloga Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola), kao ni mogućnost da roditelj može drugoj osobi povjeriti ostvarivanje roditeljske skrbi (čl. 40. st. 2. Konačnoga prijedloga Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola). Nasuprot tomu, Obiteljski zakon koji je na snazi predviđa mogućnost da roditelj povjeri dijete trećoj osobi ili instituciji (čl. 104.). Odredba članka 41. Konačnoga prijedloga predviđa način zastupanja djeteta iz novoga instituta kojeg Obiteljski zakon iz 2003. ne poznaje.

U cijelom nizu kasnijih odredaba navodi se ta kategorija djece, nad kojom partner ostvaruje roditeljsku skrb, te im se priznaju određeni učinci.

Dakle, više je odredaba Konačnoga prijedloga Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola usko vezano uz Obiteljski zakon iz 2014., koji je vraćen Hrvatskom saboru na doradu bitnu za načelo vladavine prava, pa je Sabor obvezatan drukčije urediti stupanje na snagu toga zakona. Znajući to, Ministarstvo uprave je opravdano čekalo dok ne bude donesen Obiteljski zakon, pa tek tada pustilo u postupak Konačni prijedlog Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola.

Odredba članka 82. Konačnoga prijedloga Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola predviđa da taj Zakon stupa na snagu osmog dana od objave u Narodnim novinama. Kako je iz navedenoga očito da u ovom trenutku nije izvjesno kad će stupiti na snagu Obiteljski zakon iz 2014., protivno je vladavini prava da Zakon o životnom partnerstvu osoba istoga spola, a koji je sadržajno određenim brojem odredaba vezan na taj zakon, stupi na snagu prije Obiteljskog zakona iz 2014, koji sadržava obiteljskopravne institute koji su temelj za ostvarivanje roditeljske skrbi na način predviđen Konačnim prijedlogom Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola.

Zbog zaštite najviše ustavne vrijednote, vladavine prava, predlaže se odgoditi stupanje na snagu Zakona o životnom partnerstvu osoba istoga spola do 1. siječnja 2016. kako bi se stiglo pripremiti sustav na novosti koje donosi i osigurati da ga se doista može i primjenjivati uz pomoć Obiteljskoga zakona na koji se odnosi.

PREDSJEDNIK KLUBA HDZ-a

Tomislav Karamarko

